

Kom vanmorgen met verhalen

8 december 2019

In het kader van Mensenrechtendag

voorbereid door Joke Vermeulen en Einar Sies

Inleiding

Op 10 december 1948 werd in Parijs de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens getekend, een mijlpaal op het gebied van recht en vrede. Dat vieren we hier vandaag.

We doen dat in de vorm van een aantal verhalen over recht en onrecht, verhalen van vroeger en nu, over het gevecht tussen recht en onrecht, over dappere mensen die zich inzetten voor mensenrechten en bereid zijn de consequenties daarvan te dragen.

En na de viering steken we de handen uit de mouwen en schrijven brieven voor Amnesty in de jaarlijkse write for rights schrijfactie.

Het is vandaag ook de tweede zondag van advent. We lezen het bekende visioen van Jesaja, maar verder speelt advent in deze viering alleen op de achtergrond mee, als een visioen, een hunkering, naar dat kind van de belofte, dat het kind van de rekening werd, dat kind dat nog steeds leeft in de harten van mensen, dat kind dat wij levend moeten houden in ons.

Leo Vroman besloot zijn gedicht Vrede met de bekende regels:

Kom vanavond met verhalen
Hoe de oorlog is verdwenen
En herhaal ze honderd malen
Alle malen zal ik wenen.

We hebben deze regels, iets aangepast aan de viering van vandaag, gemaakt tot het motto van de viering.

Ze staan bovenaan de liturgie en we gaan ze nu zingen.

Schriftlezingen:

[Jesaja 11: 1-5](#) (NBV)

[Leviticus 24: 17-22](#) (NBV)

Overweging

Verhalen

*Kom vanmorgen met verhalen
Hoe het onrecht is verdwenen
En herhaal ze honderd malen
Alle malen zal ik wenen*

Verhaal 1 kan je lezen in het boek Leviticus.

Het volk Israël trekt door de woestijn.

Op een dag raakt een man, een vreemdeling, kind van een Israëliische moeder en een Egyptische vader, slaags met zijn buurman, een geboren Israëliet.

Hij wordt zó boos dat hij God vervloekt.

Omstanders overheersen hem en brengen hem bij Mozes. Die moet maar recht spreken.

Mozes doet dat niet zelf, hij vraagt God wat voor straf de man moet hebben. God zegt tot Mozes:

Breng de man die mij verwenst heeft buiten het kamp.

Allen die zijn verwensing gehoord hebben
moeten hun hand op zijn hoofd leggen;
daarna moet heel de gemeenschap hem stenigen.

En tot de Israëlieten moet je zeggen:

Wie de Naam vervloekt moet ter dood gebracht worden,
heel de gemeenschap moet hem stenigen.

Zowel de geboren Israëliet als de vreemdeling die de Naam vervloekt
moet ter dood gebracht worden.

Meteen daarna volgt het stukje over oog om oog en tand om tand dat we gelezen hebben.

Verhaal 2

Het is een uur of 10 in de ochtend, die woensdag, als de trein vertrekt uit Teheran en het is nu al bloedheet. Vanmiddag zal het nog veel heter zijn. En de trein heeft geen airco.

Het is een vrouwentrein, deze trein, mannen mogen niet mee. Alle vrouwen zijn gesluierd, want de hijab, de hoofddoek, is verplicht in Iran – en met een hoofddoek om voelt het nog heter.

Maar daaraan zijn ze wel gewend, de vrouwen, want het is altijd heet in de zomer in Iran.

Dan gaat de deur van de coupé open en een jonge vrouw komt naar binnen. Ze is in het wit gekleed en draagt een paar bossen witte rozen bij zich. Alle vrouwen in de coupé krijgen van haar een roos. Jullie krijgen van mij een witte roos, zegt ze tegen hen, omdat het vandaag witte woensdag is. Met andere vrouwen vecht ik voor een wereld waarin vrouwen zelf kunnen bepalen welke kleding ze dragen. In Iran kan dat niet, nog niet. Op witte woensdag dragen we een witte hoofddoek om daartegen te protesteren, vooral tegen de verplichte hijab. Jullie hebben nu allemaal een witte roos en daarmee protesteren jullie met ons mee.

Iemand zei tegen haar 'Maar jij draagt helemaal geen hijab'. Je hebt gelijk zei de vrouw. Ik draag witte kleren maar geen hijab, want ik ben er zeker van dat binnenkort niemand in Iran meer verplicht is om een hijab te dragen. En daar loop ik nu al op vooruit.

En ze ging verder met haar bloemen naar de volgende coupé.

Verhaal 3

Het is een chaos in het kamp op het Griekse eiland Lesbos, overal mensen die vanuit Turkije met gammele bootjes naar Griekenland komen, op weg naar een veilige plek in Europa.

Het kamp is niet berekend op zoveel mensen, er zijn veel te weinig toiletten en tenten,

er is onvoldoende voedsel, het is er bloedheet in de zomer en ijskoud in de winter.
En dagelijks komen nieuwe vluchtelingen aan.

Regelmatig hoor je over vluchtelingen die het niet haalden: een omgeslagen boot op het strand, aangespoelde lijken, verhalen van overlevenden over rampen op zee.

Een van degenen die het wel haalden is de Syrische Sarah. Tijdens de overtocht van Turkije naar Griekenland dreigde het bootje waarin ze zat te zinken. Toen sprongen Sarah en haar zus, beide goede zwemmers, overboord en duwden het bootje al zwemmend naar het strand van Lesbos. Alle inzittenden kwamen behouden aan.

Sarah kon na verloop van tijd doorreizen naar Duitsland om daar asiel te krijgen. Ze ging wonen in Berlijn.

Maar het verhaal is nog niet uit. De dappere Sarah bleef niet in Berlijn, maar ze ging terug naar Lesbos. Daar werkt ze bij een vrijwilligersorganisatie om vluchtelingen uit zee te redden. Want zo kan ze meer voor vluchtelingen betekenen. Ze weet wat het is om vluchteling te zijn.

Verhaal 4

In het kamp Al Hol in Noord Syrie leefden in maart van dit jaar zo'n 70.000 vluchtelingen, onder erbarmelijke omstandigheden. Waarschijnlijk zijn het er nu nog meer. 60% van hen zijn kinderen, 30% vrouwen, 10% mannen.

Het zijn vluchtelingen van allerlei soort. Onder hen Yesidi's die het bewind van IS hebben overleefd. Velen van hen zijn door IS wreed gemarteld, verkracht, verkocht als slaaf. Maar er zijn ook veel IS-vrouwen met hun kinderen, vrouwen die zich soms van IS afkeren, maar soms ook helemaal niet. En de sfeer wordt steeds grimmiger.

Een Britse verslaggever spreekt van het ontstaan van een mini-kalifaat in het kamp. Een blond jongetje van zo op het oog een jaar of 10 zegt tegen hem: „God zegt: bekeer u oprecht tot Allah in de hoop dat uw Heer u van uw kwalen zal genezen.’ en hij vervolgt, terwijl hij strak in de camera kijkt: „We zullen jullie doden door jullie af te slachten. We zullen jullie afslachten.”

In een kind een mensenkind wordt het nieuwe rijk geboren, van gerechtigheid, zongen we daarnet.

- - -

Vier verhalen over recht en onrecht, over haat en onzelfzuchtigheid en moed.

De verhalen hebben gemeen dat ze niet af zijn. Zoals de geschiedenis nooit af is. Er is meer over de verhalen te zeggen. Laten we nog ze nog eens bekijken:

Eerst dat verhaal over de man die gestenigd wordt, het verhaal van oog om oog en tand om tand. Oog om oog, tand om tand was al een verbetering van het recht. De vergelding moet in verhouding staan tot het vergriep. Iemand doodslaan om een gering vergriep is niet meer geoorloofd. Maar op het vervloeken van de Naam staat steniging. In onze ogen barbaars.

Honderden jaren na dit verhaal zei de Joodse rabbi Jeshua 'Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Oog om oog en tand om tand." Ik zeg jullie je niet te verzetten tegen wie kwaad doet, maar wie je op de rechterwang slaat, ook de linkerwang toe te keren.'

In één keer wordt een regel die ons als barbaars klinkt omgezet in een regel die, ook voor ons nu, ver gaat, misschien wel te ver.

Recht verandert, geïnitieerd door voortrekkers, in een dialoog met de samenleving.

Maar het is naïef om te denken dat er een rechte lijn omhoog is van willekeur naar recht.

Verhaal 4, over IS en het kamp AL-Hol laat dat in al zijn verschrikkingen zien.

Het 'recht' is daar nog meedogenlozer dan in het verhaal van die man uit Israël van 3000 jaar geleden.

Hoe verhoudt zich dat met ons recht?

Moet Nederland kinderen van Nederlandse IS-ers opnemen?

De staat is daar niet toe verplicht oordeelde de rechter in hoger beroep.

Maar wat is rechtvaardig? In de voorbereiding vonden we dat Nederland die kinderen zou moeten opnemen. En hun moeders? En vaders? Wij kwamen er niet uit. Wat vinden jullie?

De verhalen 2 en 3 gaan over dappere mensen die zich inzetten voor recht, vrede, veiligheid.

De vrouw met de witte rozen heet Yasaman Aryani. Ze is 23 jaar oud. Kort nadat ze ongesluierd bloemen uitdeelde in die trein werd ze gearresteerd. De autoriteiten omschreven haar daad als 'Samenzwering tegen de nationale veiligheid, propaganda tegen het regime en het faciliteren van corruptie en verdorvenheid' en veroordeelden haar daarvoor tot 16 jaar cel.

Zij is een van de mensen voor wie wij vandaag brieven schrijven.

We schrijven vandaag ook voor Sarah, de vrijwilligster op Lesbos. Want Sarah Mardini werd samen met een andere vrijwilliger door de Griekse autoriteiten opgepakt op beschuldiging van 'mensensmokkel'. Ze is inmiddels op borgtocht vrijgelaten in afwachting van de uitspraak van het hof, maar haar hangt een gevangenisstraf van 25 jaar boven het hoofd.

*Kom vanochtend met verhalen
Hoe het onrecht is verdwenen,
en herhaal ze honderd malen:
Alle malen zal ik wenen.*

In de verhalen van vandaag is onrecht helemaal niet verdwenen.

Hoe houden we hoop? Daarover gaat verhaal 5.

Verhaal 5

Het is een uur of 10 in de ochtend, die woensdag, als de vrouwentrein vertrekt uit Teheran. De deur van de coupé gaat open en een jonge vrouw komt naar binnen die alle vrouwen in de coupé een roos geeft. Ze is in het wit gekleed en draagt geen hoofddoek.

'Jullie krijgen van mij een witte roos,' zegt ze, 'omdat het vandaag witte woensdag is. Wij vechten voor een wereld waarin vrouwen zelf kunnen bepalen welke kleding ze dragen. In Iran kan dat niet, nog niet.'

Is het dezelfde vrouw als toen? Ik weet het niet zeker en vraag het haar.

Ze glimlacht vriendelijk naar mij maar antwoordt niet.

Dan gaat ze verder met haar bloemen naar de volgende coupé.

Voor mij was het toen Pasen.